

SUMARI

Descàrrec	11
Nota introductòria	15
Primera part. Aspectes generals.....	21
El conjunt de l'obra literària.....	23
Obra poètica.....	31
Temes.....	36
Influències.....	43
Tècniques narratives.....	48
Mètrica	53
Segona part. Anàlisi de l'obra poètica.....	57
<i>Distàncies</i>	59
<i>Distàncies: un poemari amorós</i>	63
La relació entre els amants	68
La representació de la intimitat: el sexe, les cambres i la dicció col·loquial	74
<i>Cartes marcades</i>	87
La nocturnitat i l'alcohol, entre l'experiència i l'especulació literària	94
La temàtica amorosa com a element central del poemari	103

Ampliació dels afectes íntims: una novetat temàtica rellevant.....	111
El domini de la subjectivitat i les tècniques de distanciament	115
<i>La vida en plural</i>	121
Els amics i la família	131
Poesia social.....	142
Versions lliures.....	147
Literatura i poètica	153
<i>La mar de dins</i>	165
Primera secció: «Literatura»	171
Nova orientació poètica: una crítica al realisme moral?	171
La relació entre vida i art: una aposta per la realitat.....	179
Segona secció: «La mar de dins»	185
Descripció poètica de la intimitat	185
La figura del pare.....	198
<i>Contra la mort</i>	209
La «tendència classicitzant»: entre el llegat literari i la modernitat.....	216
Amor i mort, els dos grans temes del llibre...	221
De la celebració de la vida a l'experiència transcendent.....	221
Poemes amorosos i eròtics.....	230
Amor i mort com a únic nucli temàtic del poema	246
El correlat natural, un plantejament vitalista...	266
La secció més heterogènia: «Homenatges».....	279
Bibliografia.....	295
Bibliografia comentada de Pere Rovira.....	295
Poesia	295
Obra poètica.....	295
<i>Plaquettes</i> , antologies i altres poemes esparsos	295
Traduccions.....	298
Obra poètica traduïda.....	300

Prosa	302
Novel·les	302
Dietaris	302
Relats	302
Textos en prosa dins la seva obra poètica original o traduïda	302
Obra assagística i treballs de recerca.....	303
Textos en prosa traduïts	304
Pròlegs de llibres	304
Discografia	305
Obres editades.....	306
Bibliografia sobre Pere Rovira	306
Entrevistes a Pere Rovira	317
Documents audiovisuals	319
Bibliografia general	323

DESCÀRREC

El temps i la paraula és una adaptació d'allò que, amb alguns canvis significatius, va ser un dia la meua tesi de doctorat: *La poesia de Pere Rovira (1981-2011)*. Una tasca que em va ocupar, de manera més o menys contínua, des de l'estiu de l'any 2014 fins a la tardor del 2019, i que em va causar no pocs maldecaps, però també, cal dir-ho, enormes satisfaccions.

Mentre feia la tesi, solia repetir que el meu objectiu real era aprendre a escriure. Gairebé tothom es pensava que feia broma, que aquelles paraules eren una ocurrència, un acudit, potser un estirabot. Però el cert és que no ho eren. No puc negar que l'obtenció del títol de doctor o l'hipotètic horitzó d'una futura carrera acadèmica també sobrevolaven, ja llavors, el meu pensament. Però la realitat és que, al llarg dels anys, allò que em va impulsar de veritat a prosseguir la tasca va ser, d'una banda, la meua passió per la literatura, i, per damunt de tot, el desig d'aprofundir en les meves capacitats com a escriptor. Sempre he pensat —i, passats els anys, no he fet sinó refermar-me en aquesta idea— que reflexionar sobre els poemes fins al límit de les pròpies capacitats analítiques és, al capdavall, una part essencial de la formació d'un poeta. Per aprendre a escriure, no hi ha res més útil que endinsar-se, primer, en les profunditats d'una obra literària de qualitat fins als seus replecs més íntims. Després també cal, és clar,

posar-se a escriure. Però això és ja una altra qüestió i, segurament, aquest no és el lloc per parlar-ne.

La consideració d'aquest objectiu últim, l'aprenentatge literari, ajuda a entendre millor la naturalesa tant de la tesi de doctorat prèvia com també, sens dubte, del llibre que el lector té ara a les mans. La meva intenció era fer una estudi que aspirés sempre a la més fonda profunditat de pensament, i que, com és lògic, fos respectuós amb els principis acadèmics i universitaris. Però, a la vegada, tampoc no volia allunyar-me dels meus propis interessos, no volia renunciar a les meves conviccions i a la meva manera d'entendre el fet literari —cosa que, per cert, no sempre es va comprendre en els cercles acadèmics, conservadors per naturalesa, i que també va causar-me alguns disgustos. Tot això explica que, com a tema d'investigació, escollís un autor contemporani proper a la meva sensibilitat estètica. Un autor de contrastada qualitat i encara poc estudiat, a pesar que ja avui dia ha esdevingut, per mèrits propis, una de les principals figures de la poesia catalana actual.

Vull afegir, també, que aquesta recerca no va caure mai en el parany de l'utilitarisme. És un llibre que està als antípodes, per tant, d'aquelles tesis que només pretenen complir l'expedient i esdevenir un trampolí per a la carrera acadèmica. És més, vull remarcar que en l'elaboració d'aquell treball inicial no vaig comptar mai amb cap ajuda econòmica, més aviat al contrari: quan jo vaig començar, feia ben poc que el preu de la matrícula de doctorat s'havia multiplicat per cinc a Catalunya. Per dur a terme la investigació vaig haver de fer, doncs, un esforç titànic, compaginant l'estudi acadèmic i les necessitats laborals: d'entrada amb la meva tasca docent —primer com a professor de música, després com a professor de llengua i literatura— i, fins i tot, durant un temps, amb la redacció de la meva primera novel·la —per la qual, llavors sí, vaig rebre una ajuda, la Beca a la Creació Literària Emili Teixidor. Per tant, aquesta va ser una tesi doctoral, ara un llibre, escrita sempre a partir de la passió i l'estima incondicional cap a la literatura, la poesia i el do de la paraula.

Vist amb perspectiva, penso que la decisió d'investigar i escriure sobre l'obra de Pere Rovira va ser un gran encert,

i que, a més a més, va resultar determinant per a la meva formació poètica —no així, crec jo, en el cas de la prosa, en què la seva influència és potser més lateral i específica. És de justícia reconèixer que el meu primer recull de versos —*Entre tu i jo, nosaltres*— és deutor en bona mesura de l'aprenentatge que vaig dur a terme durant els anys de doctorand. I per bé que, d'ençà d'aquells primers poemes publicats, he mirat de distanciar-me en certa manera de l'estil de Rovira —o, més ben dit, he mirat d'aprofundir en un estil més propi, més personal—, el pòsit que vaig rebre durant aquells anys no puc, ni vull, menystenir-lo.

Estudiar l'obra poètica de Pere Rovira suposa un enriquiment literari impagable. Després de tot, llegir els seus versos a fons implica llegir, també, una nòmina d'autors amplíssima, de les més diverses èpoques i tipologies, des dels clàssics grecollatins, passant per la tradició hispànica, el simbolisme francès, el realisme moral o els poetes de l'experiència. La llista completa és quasi inabastable. Podem esmentar, per exemple, Horaci, Catul, Properci, Ausoni, Garcilaso, Bécquer, Quevedo o Machado. Sens dubte, Jaime Gil de Biedma i Gabriel Ferrater són dos noms importants en aquesta enumeració, però també ho són Joan Margarit i Luis García Montero, Carlos Marzal i Vicente Gallego, Francisco Díaz de Castro i Antonio Jiménez Millán. I, així mateix, hem d'incloure Josep Carner, Josep Maria de Sagarra, Màrius Torres o Joan Vinyoli. I, encara, John Donne, Stephen Spender, W. H. Auden, T. S. Eliot, Giacomo Leopardi, Cesare Pavese, François Villon, Pierre Ronsard o Paul Verlaine. Tanmateix, per més noms que hi afegim, probablement n'hi ha un que sempre brillarà per damunt dels altres, el de l'incomparable poeta francès Charles Baudelaire.

He volgut posar aquest títol al llibre, *El temps i la paraula*, per diverses raons, però, sobretot, perquè penso que representa dos elements determinants i inseparables de la poesia de Pere Rovira. Dos aspectes que, vistos a través de la distància dels anys, se m'afeguen encara més importants, més decisius que en el moment de començar a escriure la tesi doctoral. En els versos de Rovira la reivindicació i el gaudi del temps present és una qüestió significativa. En la seva obra hi ha una marcada tendència a parlar sobre allò

que passa a l'instant actual, a descriure la vida viscuda, a reivindicar el gaudi sensitiu, la felicitat i la joia de viure. Enric Sòria afirma que Rovira és un «caçador d'instants». En efecte, Rovira és capaç d'atrapar aquestes breus espurnes de temps, de fixar-les i de retenir-les amb les paraules, sempre amb les paraules, donant-los una aparença d'autenticitat i solidesa indestructible. I no amb la voluntat explícita de recuperar res, no per tornar a un temps caduc que ja és passat. No és això. La seva no és una poesia elegíaca, que miri cap enrere, que es lamenti de la derrota i la pèrdua de la joventut, ben al contrari. El temps que li interessa reivindicar és el present i, en tot cas, la perspectiva d'un futur que haurà de venir, algun dia, implacable. Perquè la poesia de Rovira pot ser vitalista, esperançada, però mai ingènua. En els seus versos, sempre hi trobem la consciència subjacent, indiscutible, de la condició humana i del seu inexorable destí. La consciència que, malgrat tot l'amor del món, res no és perpetu, sempitern i immarcescible. La consciència que, malgrat els dons que una persona creu posseir —l'amor, la felicitat, el gaudi sensitiu—, tot té un límit, un final, una data de caducitat. D'aquí que la seva escriptura s'aferra al present amb tanta força sense perdre mai de vista, però, els dies que vindran. I que les seves paraules siguin una lluita implacable contra el temps. O el que és el mateix, una lluita contra aquell fluir constant que desemboca a les aigües de la mort, i sense el qual l'amor i la vida, qui sap, potser tampoc no tindrien gaire sentit.

JCF

Sabadell, 19-IX-2021

NOTA INTRODUCTÒRIA

Pere Rovira és, en diversos sentits, un dels casos més singulars de la literatura catalana recent. Es tracta d'un autor amb unes grans aptituds literàries i amb una vasta preparació intel·lectual, cosa que li ha permès conformar una obra diversa i heterogènia: al llarg de la seva carrera com a escriptor —i, en especial, durant els darrers quinze anys— ha conreat gèneres tan distints com la novel·la, l'assaig, el conte, el dietari o la traducció; i sempre ho ha fet, a més, amb encert i amb un rigor artístic elevat. Tanmateix, entre tots aquests vessants creatius és sens dubte l'activitat poètica allò que —sense desmerèixer la resta de la seva obra— més l'ha caracteritzat i definit com a creador. La poesia és, en efecte, el gènere en què Rovira ha arribat a uns nivells més alts de qualitat literària, d'expressivitat, de domini lingüístic, de seguretat tècnica i formal. Tant és així que, ja avui dia, podem considerar-lo un dels poetes vius més importants de la literatura catalana i, a la vegada, el principal continuador en la nostra llengua de dues escoles poètiques de llarga tradició com són el realisme moral i el simbolisme.

El corpus poètic de l'autor està compost de cinc reculls originals publicats entre els anys 1981 i 2011: *Distàncies* —1981—, *Cartes marcades* —1988—, *La vida en plural* —1996—,

La mar de dins —2003— i *Contra la mort* —2011.¹ No podem afirmar que sigui una obra d'una gran extensió, però sí que resulta prou àmplia i consistent per evidenciar, amb tota seguretat, la importància de la trajectòria del poeta.² Els seus volums de poesia presenten una elevada solidesa; són unes obres compactes, coherents i perfectament travades. Al mateix temps, i malgrat aquesta solidesa, no és una poesia estàtica ni inalterable, sinó que també evoluciona, també es transforma, es va adaptant a les distintes circumstàncies vitals i artístiques del seu autor. És, doncs, una poesia diversa, que canvia d'un llibre a l'altre. Els reculls de Rovira evolucionen des d'uns inicis vinculats al realisme crític i a la poesia de l'experiència fins a uns posicionaments cada vegada més classicitzants, en què la tradició de la poesia del mig segle es barreja amb l'herència simbolista.³

Un dels aspectes més remarcables del nostre assaig sobre la poesia de Pere Rovira és l'elevat grau d'originalitat que presenta. Amb aquesta afirmació no pretenem atorgar una importància immerescuda a la nostra recerca ni mostrar-nos en excés petulants, sinó subratllar el fet objectiu que es tracta del primer treball veritablement complet, profund i detallat sobre l'obra del poeta. És en aquest sentit, per la falta de precedents similars, que considerem que la nostra aportació resulta marcadament innovadora. Al capdavall, Pere Rovira

1. Ens hem limitat a seleccionar, com a objecte principal d'estudi, els seus poemaris originals. Hem exclòs, per tant, antologies, *plaquettes*, fulletons i altres obres publicades que es poden considerar secundàries o redundants dins del conjunt de la seva obra. Altrament, aquesta cronologia explica el període escollit per enquadrar la nostra recerca, aquest espai de trenta anys —1981-2011— comprèn des de la primera publicació de Rovira fins a la que, en el moment de compondre aquest assaig, era la més recent.

2. Resulta palès que el valor d'una obra d'art no està necessàriament lligat a la seva extensió. El fet que la seva obra sigui més aviat breu no significa, com és obvi, que tingui menys qualitat i importància. En aquest sentit, és il·lustratiu observar que la llargada total de l'obra poètica de Charles Baudelaire recollida a *Les Fleurs du mal* —segurament el poemari més important del segle XIX i un dels principals referents de Rovira— es troba al voltant dels cent seixanta poemes, un número de composicions quasi idèntic al que podem trobar en la suma total dels cinc llibres del mateix Rovira.

3. Tal com anirem explicant al llarg del treball, considerem que aquesta etapa classicitzant és la més significativa i rellevant de l'obra del poeta. D'aquí que haguem dedicat una especial atenció als dos darrers reculls de Rovira.

és un autor viu i en actiu, amb una obra encara inacabada, i la distància cronològica que ens separa de les publicacions objecte d'estudi és més aviat reduïda. Això explica que, fins aquests moments, el conjunt de la seva poesia no hagi estat tan estudiada com seria desitjable.

En tot cas, no es pot negar que la proximitat cronològica determina en gran manera la nostra investigació i que, si bé planteja certes dificultats —per exemple, la falta de bibliografia específica—, també repercuteix, al mateix temps, de manera molt positiva en diversos aspectes clau. Aquesta proximitat ens ha permès, de bell antuvi, tenir accés directe a l'autor i rebre'n informació de primera mà, cosa que resulta sens dubte valuosa. Així mateix, si bé la manca d'estudis previs pot ser a voltes una circumstància desfavorable, també és cert que, per una altra banda, ens ha facilitat la construcció d'un discurs independent, més compacte, més fidel al propi procés d'investigació; ens ha permès assolir unes conclusions més raonades, més genuïnes i menys carregades de prejudicis heretats. I encara més: la qüestió cronològica ha determinat un aspecte que, d'entrada, semblaria afectar el treball de manera potser més lateral, però que, en veritat, és bàsic per entendre'n la naturalesa última: ens referim als principis metodològics que el sustenten. I és que la falta de treballs previs similars al nostre és un factor que impossibilita, com és obvi, la recopilació d'informació procedent de fonts secundàries, però que obliga a mantenir, per contra, un contacte encara més estret i directe, si això és possible, amb els textos objecte d'estudi. L'anàlisi raonada dels llibres i els poemes és un dels pilars que fonamenten aquest assaig. Sense excloure en cap moment l'ús de la bibliografia, la citació de veus autoritzades o la comparació amb altres autors tant anteriors com contemporanis, és innegable que la voluntat de recórrer a les fonts primàries, de respectar-les, de valorar-les com a màxim referent ha esdevingut una de les nostres premisses irrenunciabls.

D'altra banda, és important remarcar que amb l'elaboració d'aquest treball no pretenem esgotar, en absolut, el camp d'estudi tractat. Ben al contrari. Considerem que la investigació sobre l'obra de Pere Rovira és un terreny enormement fèrtil, i que nosaltres, de fet, en som tot just els iniciadors. La

nostra veritable pretensió —esperem no pecar d'ambiciosos— no és sinó, precisament, obrir aquesta temàtica a la recerca, o, per dir-ho amb un símil potser més il·lustratiu, començar a fressar un camí que faci més accessible el trajecte, i que, al capdavall, condueixi a obtenir més aportacions de valor; la nostra voluntat és facilitar, en la mesura del que sigui possible, la tasca dels futurs investigadors. Som conscients que, malgrat tota la feina feta, encara queden molts racons inexplorats, aspectes de gran interès que ultrapassen amb escreix els continguts que podem abastar en aquesta publicació. Pere Rovira és un autor polifacètic. Són múltiples les qüestions de relleu en què no hem pogut aprofundir o bé que, per no incórrer en una falta de sentit discursiu, hem hagut d'abandonar, sovint a contracor. Podem esmentar-ne uns pocs casos a manera d'exemple: la feina de Pere Rovira com a traductor de poesia, la relació que s'estableix entre la seva prosa i l'obra en vers, o també l'estudi de variants —això és, la comparació detallada entre les distintes versions disponibles de determinats poemes o poemaris.

Tal com hem dit a l'inici, l'objectiu primari d'aquesta recerca és elaborar un estudi, tan complet com sigui possible, sobre l'obra poètica de Pere Rovira. Es tracta d'una pretensió prou clara i entenedora, però tal vegada poc concreta. És per això que cal precisar una mica més aquest plantejament inicial tot introduint tres propòsits de caràcter més específic. En primer lloc, un dels nostres objectius bàsics és establir les etapes que configuren l'obra de Rovira, és a saber, quins són els principals períodes de la seva poesia, quina transcendència tenen dins el conjunt, com es relacionen i com se succeeixen els uns als altres. Segonament, també pretenem aprofundir en la seva poètica; dit en altres paraules, volem comprendre la seva visió teòrica sobre el fet de la creació de versos. I, en darrer lloc i no per això menys important, al contrari, ens proposem estudiar amb tot el rigor possible la naturalesa de cadascun dels seus poemaris, copsar-ne les principals característiques i especificitats i, a més, com a conseqüència d'aquest estudi dels llibres, elaborar una sèrie d'anàlisis detallades d'aquelles composicions que resultin més il·lustratives, d'aquells poemes més valuosos i reveladors.

La voluntat de reeixir en aquests objectius ens obliga a treballar amb una sèrie de materials diversos. Ja hem insistit en el fet que el corpus poètic —els cinc llibres publicats— és la nostra principal font d'informació. Però no és ni de bon tros l'única a considerar. Per exemple, el tractament de l'aspecte biogràfic no deixa de ser fins a cert punt força important, atès que, com podrem comprovar al llarg de l'estudi, manté quasi sempre una estreta relació amb la seva obra; per tant, aquest serà un factor a tenir en compte, per bé que sempre subordinat a la comprensió de la poesia. També resultarà molt important l'estudi de la resta de l'obra literària —novel·les, dietaris, etc.—, i, així mateix, dels diversos textos teòrics —l'obra assagística i acadèmica—; aquesta mena de publicacions no formen part, és clar, del nostre material primari d'estudi, que no és sinó, lògicament, l'obra en vers; tanmateix, és innegable que cal estudiar-les a fons per la raó que ofereixen una gran quantitat de dades i informacions del tot inestimables per entendre, a posteriori, la poesia de l'autor. I tot plegat, a més, és imprescindible contrastar-ho amb la bibliografia disponible i, també, amb l'obra d'altres autors significatius que, com podrem comprovar, han influït en gran manera en la poesia de Pere Rovira: noms com Charles Baudelaire, Gabriel Ferrater o Jaime Gil de Biedma esdevindran necessàriament recurrents al llarg de tota la nostra exposició. Per tant, es tracta d'un estudi força específic, amb una meta precisa i definida, però que no defuig la complexitat, que vol abordar l'anàlisi des d'un punt de vista ampli, i que es basa en gran manera en la tasca comparatista. En definitiva, és a través de tots els recursos esmentats que tenim la voluntat de mostrar una visió al més completa possible de la poesia de Pere Rovira durant el període en qüestió, de 1981 a 2011.

No voldríem cloure aquesta introducció sense fer un petit aclariment sobre les citacions bibliogràfiques. Amb l'objectiu de facilitar l'agilitat discursiva i la bona comprensió del text, hem establert quatre criteris específics segons la naturalesa dels documents citats:

- Respecte a l'obra poètica original de Pere Rovira, és a dir, els cinc reculls estudiats en aquest assaig —*Distàncies*, *Cartes marcades*, *La vida en plural*, *La mar de*

dins i *Contra la mort*—, hem resolt citar-los només pel seu títol atesa la lògica reiteració en les al·lusions d'aquests llibres al llarg de l'estudi. Naturalment, la referència completa es pot trobar en l'apartat de la bibliografia dedicat a l'obra de Pere Rovira.

- La resta d'obres de Pere Rovira les citem a partir del seu títol i el número d'opus que li hem assignat a la bibliografia. Per exemple, *La finestra de Vermeer*, op. 53.
- Els documents audiovisuals, els citem amb el títol que els correspon seguits de l'aclariment [document audiovisual].
- La resta de les obres utilitzades les referenciem amb citació americana. Per exemple, FERRATER 2010.

EL CONJUNT DE L'OBRA LITERÀRIA

Pere Rovira és una de les veus més singulars, valuoses i transcendents del panorama literari català actual. La seva és una trajectòria àmplia i dilatada en el temps, sòlida i de contrastada qualitat. El seu vessant més conegut i reconegut és, sens dubte, el de poeta, un àmbit en el qual ha excel·lit de manera més que remarcable, i que, no en va, és el nostre objecte d'investigació. Amb tot, a l'hora d'abordar la globalitat de la seva figura com a creador i intel·lectual, no podem deixar de referir-nos a altres aspectes de la seva trajectòria que resulten d'una especial significació. En l'àmbit de les lletres, Rovira no ha conreat només la poesia, sinó que, sobretot en els darrers anys, s'ha distingit també per ser l'autor d'una valuosa obra en prosa —ha escrit dues novel·les i dos dietaris d'una elevada factura artística—, i, així mateix, per exercir una activitat intensa i fructífera com a traductor —ha publicat volums traduïts de l'obra de Charles Baudelaire i Pierre Ronsard, entre altres. Però a més de tot això, no podem oblidar que Rovira és un qualificat intel·lectual, expert en la literatura del mig segle, autor d'una important obra assagística i pedagògica vinculada a la seva tasca com a professor universitari. Per tant, a l'hora de fer un balanç general de la seva aportació al món de l'escriptura és imprescindible no ometre cap d'aquests vessants. Malgrat que la nostra investigació, ja ho hem dit, se centri en la tasca

poètica, no és convenient presentar una visió de Pere Rovira que, d'entrada, restringeixi la seva activitat creativa al conreu d'un gènere específic i que no consideri, a la vegada, altres aspectes que resulten també d'interès, que són aportacions valuoses en el terreny de la literatura.

Des del punt de vista tant de l'activitat creativa com també intel·lectual i acadèmica, és pertinent distingir dues grans etapes. La primera d'aquestes etapes abasta des del moment de l'aparició de la seva *opera prima* —*Distàncies*, l'any 1981— fins a la publicació de la primera novel·la —*L'amor boig*, op. 50, el 2007. Durant aquests vint-i-sis anys, les publicacions de Rovira quedaren restringides, principalment, al terreny de la poesia i de l'assaig —dos dels àmbits pels quals encara avui dia és més apreciat i reconegut— mentre que el conreu d'altres gèneres va ser més aviat esporàdic i força escàs.¹ Es tracta d'un llarg període en què Rovira es veu abocat a una intensa activitat laboral i acadèmica, i, si bé publica diverses obres assagístiques d'una notable importància —centrades sobretot en l'àmbit de la poesia espanyola—, l'activitat creativa, en canvi, lluny d'esdevenir una tasca quotidiana, es converteix sobretot en una ocupació puntual, relegada a períodes de temps intensos però dispersos, cenyida a determinades èpoques d'especial predisposició personal. Sigui com vulgui, i malgrat aquesta —relativa— baixa productivitat, no deixa de ser cert que és durant aquests anys quan Rovira compon la major part de la seva obra poètica —quatre dels seus cinc llibres de poemes pertanyen a aquest període—; una obra que, tal vegada, no podem considerar gaire extensa però que ja presenta una elevada qualitat. En tot cas, i a banda de la producció poètica —que en parlarem en els propers apartats—, hem de fer referència a la publicació d'interessants obres assagístiques com *La poesía de Jaime Gil de Biedma*, op. 63 —un dels primers estudis en profunditat de l'autor barceloní i encara un referent en aquest àmbit—, *Cuando*

1. És cert que durant aquest període va publicar algunes obres en prosa poètica —per exemple, el dietari titulat *Diari sense dies*, op. 52, de l'any 2005— i també alguna traducció de prosa —per exemple, *Charles Baudelaire, su vida y su obra*, de Charles Asselineau, op. 69, de l'any 2004—, però, de la mateixa manera, és obvi que el volum d'aquest tipus de publicacions és molt menor i que la seva activitat literària no estava tan centrada en aquests gèneres.

siento no escribo. Un ensayo sobre Bécquer, op. 65 —un original assaig sobre l'obra de Gustavo Adolfo Bécquer—, o *Los poemas necesarios. Estudios y notas sobre la poesía del medio siglo*, op. 64 —una recopilació d'articles sobre diversos poetes propers a l'escola del mig segle.

Linici de la segona gran etapa de la producció de Pere Rovira l'hem de situar, tal com apuntàvem abans, l'any 2007, coincidint amb la publicació de *L'amor boig*, op. 50, la seva primera novel·la. En aquell moment es produeix un gir molt marcat en la seva trajectòria literària, un gir que resulta decisiu. A causa, sobretot, d'una difícil conjuntura personal, l'autor decideix jubilar-se prematurament de la seva tasca professoral i, a la vegada, abandona pràcticament del tot el vessant assagístic i pedagògic —de fet, no ha tornat a publicar cap llibre d'assaig des de l'any 2005.² Mentrestant, i de manera paral·lela, decideix dedicar-se en exclusiva a la creació literària; a partir de llavors, desenvolupa una tasca compositiva molt més intensa, molt més continuada, diària, un tipus de dedicació que comportarà, com és lògic, un augment notabilíssim del volum de la seva producció; al mateix temps, també es decanta per diversificar els gèneres practicats i es dedica sobretot a l'escriptura en prosa i a la traducció. Així, si bé és cert que la producció poètica no ha augmentat d'una manera gaire marcada —des d'aleshores només ha publicat un sol llibre de creació original, *Contra la mort*, el 2011—, entre el 2007 i el 2016 sí que va publicar, en canvi, dues novel·les, un dietari i tres volums d'obra traduïda, a més d'altres originals que encara resten inèdits o que estan en procés d'edició o de preparació per ser publicats. Aquesta segona etapa de l'obra de Pere Rovira s'estén fins a l'instant present i encara no ha conclòs, raó per la qual no disposem d'una àmplia perspectiva per valorar l'esmentat període en la seva globalitat. Tanmateix, ja a hores d'ara resulta inqüestionable que la nova orientació ha convertit Rovira en un autor de més amplitud, de més riquesa, i més estimable dins el panorama de la literatura catalana; les aportacions efectuades

2. Any en què es va reeditar *La poesía de Jaime Gil de Biedma*, op. 68; una obra que, tanmateix, va ser escrita força anys abans —s'havia publicat per primera vegada el 1986, op. 63.

en la darrera dècada l'han convertit en un escriptor d'unes possibilitats i d'un registre molt més amplis. És cert, en tot cas, que la seva faceta com a poeta segueix sent primordial, és allò que més el defineix com a creador. Però això no treu que, avui dia, i sense treure importància a la seva obra en vers, també haguem de qualificar Rovira com un traductor i prosista de primera magnitud.³

A l'hora de presentar els resultats més importants d'aquesta segona etapa de l'obra de Pere Rovira, és necessari distingir entre els diversos gèneres literaris conreats per l'autor: la novel·la, el dietari i la traducció —a banda de la poesia de creació pròpia, que, com dèiem, en parlarem posteriorment. Com a novel·lista, Rovira és autor de dues obres de relleu, *L'amor boig*, op. 50, i *Les guerres del pare*, op. 51. El primer volum, *L'amor boig*, va suposar el seu debut en el gènere novel·lístic i, ja de bon principi, va gaudir d'una bona rebuda tant per part del públic com de la crítica; fins i tot se li va concedir, l'any 2008, el Premi Ciutat de Barcelona. La narració del llibre conta els amors furtius d'una parella d'adolescents que, en la dècada dels seixanta, fugen a Barcelona per escapar de les pressions familiars. Al llarg del text podem trobar diversos temes recurrents en el pensament de Rovira com són l'aspecte amorós, la desinhibició sexual o la recerca de la llibertat. La segona novel·la, tot i que no va gaudir del mateix ressò que la primera, l'hem de considerar netament superior des del punt de vista artístic. *Les guerres del pare* és una obra molt més ambiciosa i reeixida tècnicament. Escrita a cavall entre el gènere de les memòries i la narrativa, es pot arribar a considerar una novel·la d'autoficció. La història se situa en l'època d'infantesa de Rovira, en la seva vida escolar i familiar, en el difícil context rural de la Vila-seca de post-

3. Així ho considera, per exemple, el crític literari Sam Abrams. En aquest sentit, resulta especialment interessant l'article ABRAMS 2016 on realitza unes declaracions absolutament contundents i taxatives: «Rovira porta gairebé quaranta anys de carrera literària a les espatlles i és un dels valors més sòlids de l'actual panorama de les lletres catalanes. És una pena haver de dir obviesats que no són del domini comú. Durant temps i temps, Rovira es va dedicar exclusivament a la poesia i, per qüestions professionals, a l'assaig literari. Ara bé, durant la darrera dècada ha ampliat el seu perfil vocacional i s'ha donat a conèixer com a excel·lent novel·lista, traductor i dietarista».

guerra. Es tracta d'una obra estructuralment complexa, d'una alta qualitat narrativa, marcada per la contenció emocional i la profunditat reflexiva.

Pel que fa al gènere dietarístic, Rovira només ha publicat un sol volum durant aquesta segona etapa de la seva producció: *La finestra de Vermeer*, op. 53, de l'any 2016. Val a dir que, anteriorment, ja havia publicat un altre dietari, *Diari sense dies*, op. 52, per bé que aquest precedent era molt distint del nou volum. *Diari sense dies* va ser concebut com una recopilació de textos breus; de fet, es va començar a publicar en forma de columna periodística al diari *Avui*, entre el 1998 i el 2003, i només posteriorment prendria la forma definitiva com a llibre. Aquesta particularitat en determina la forma, fa que els textos que el componen siguin més homogenis i d'una extensió molt similar. A més, l'estil dominant de *Diari sense dies* és proper a la prosa poètica o, per emprar un terme del mateix Rovira, el podríem definir com a «proses íntimes». Per contra, *La finestra de Vermeer* és una obra més ambiciosa, més heterogènia i més extensa. En aquest llibre, Rovira hi testimonia els fets viscuts al llarg de l'any 2013, tot i que les temàtiques són d'allò més àmplies i diverses, i els textos que l'integren tenen extensions molt variables; l'estil tendent a la prosa poètica del *Diari sense dies* queda del tot apartat i en el nou dietari, contràriament, hi domina més la reflexió, la crítica o fins i tot, de vegades, una certa narrativitat. A *La finestra de Vermeer* s'hi intueixen clarament les influències d'alguns dietaristes catalans i estrangers tan reconeguts com Josep Pla, Cesare Pavese o Giacomo Leopardi, a més de traspuar sovint l'actitud moralista de Blaise Pascal o el to cordial i la voluntat humanística de Michel de Montaigne.

I en darrer lloc, quant a les obres de traducció, hem de fer referència a tres volums específics: *Vint-i-cinc flors del mal de Charles Baudelaire*, op. 23, *Les roses de Ronsard*, op. 32, i *Jardí francès*, op. 36. El primer de tots és —tal com ja explicita el títol— una traducció de vint-i-cinc poemes seleccionats de *Les Fleurs du mal* de Charles Baudelaire. Va ser publicat per commemorar el número cinquanta de la col·lecció Versos de l'Aula de Poesia Jordi Jové de la UdL,

que en aquells moments dirigia el mateix Pere Rovira. *Les roses de Ronsard*, per la seva banda, és una selecció de poesia de Pierre Ronsard que inclou bona part dels dos llibres de *Sonnets pour Hélène*, a més d'altres poesies esparses escollides pel traductor. En darrer lloc, *Jardí francès* és una antologia de diversos poetes en llengua francesa que abasta un període comprès entre el segle xv i el segle xix, des de François Villon fins a Arthur Rimbaud. Dels tres llibres, cal ressaltar en especial el primer, *Vint-i-cinc flors del mal*, que ha estat considerat per diversos especialistes com la millor traducció en català de l'obra magna de Baudelaire.⁴ A banda d'això, tant aquest recull com *Les roses de Ronsard* són dues obres que resultaran molt importants per a la mateixa evolució de la poesia de Rovira.

Finalment, encara hi ha un últim aspecte de la trajectòria de l'autor que, malgrat no pertànyer a l'àmbit estricte de la creació literària pròpia, no podem deixar de considerar, per bé que sigui com a conclusió d'aquest apartat i de manera potser més succincta. Ens referim al paper de Pere Rovira com a figura determinant en les relacions entre la poesia catalana i espanyola de l'últim quart de segle. I és que l'autor ha mantingut, des de principi dels anys noranta, una estreta relació amb algunes de les principals figures de la poesia espanyola, especialment amb els poetes de l'experiència, amb els membres del grup anomenat *la otra sentimentalidad*. Tant és així que amb molts d'aquests literats ha acabat establint una estreta relació d'amistat, una amistat que va més enllà de les complicitats literàries. Aquest és el cas de poetes com Francisco Díaz de Castro, Javier Egea, Luis García Montero, Antonio Jiménez Millán, Vicente Gallego o Carlos Marzal, entre altres. Fruit d'aquestes complicitats, s'han dut a terme trobades i intercanvis, s'han produït interrelacions i influències mútues entre ells. Per la seva banda, Rovira ha convidat regularment alguns d'aquests poetes a la UdL, on s'han dut a terme congressos, conferències i lectures, i fins i tot va

4. Vegeu, per exemple, BALLART 2009a. L'autor de l'article arriba a afirmar que els poemes de *Les Fleurs du mal* traduïts per Pere Rovira són «indiscutiblement les millors versions que se n'han fet en català».

impulsar la publicació d'antologies de les seves obres en el marc de l'Aula de Poesia de la UdL, la qual va ser fundada i dirigida per ell mateix fins al moment de jubilar-se. Rovira ha contribuït, així, a convertir Lleida en un punt destacat de la poesia catalana i peninsular en general.

Pagès editors

© del text: Joan Calsina Forrellad, 2021
© d'aquesta edició: Pagès Editors, SL i Universitat de Lleida, 2022
C/ Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
www.pageseditors.cat
editorial@pageseditors.cat
Primera edició: març de 2022
ISBN: 978-84-1303-349-5
DL: L146-2022
Impressió: Arts Gràfiques Bobalà, SL
www.bobala.cat

◀ imprès a lleida ▶

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.